

службовців[4]. Але не можна вважати це недоліком Закону, оскільки оплата праці, пенсійне забезпечення, соціальний захист державних службовців регулюється цілою низкою нормативно-правових актів. Не слід забувати також, що ряд посад муніципальних службовців є виборними і деякі гарантії державних службовців на них поширюватися не можуть. Це стосується, наприклад, посад сільських, селищних, міських голів, які з настанням граничного віку перебування на службі, а це для чоловіків 60 років, а для жінок 55 років, не припиняють своїх службових обов'язків. На жаль, у нормативно-правовому плані дані питання ще не врегульовані. Тому Головдержслужба розробила методичні рекомендації щодо порядку продовження терміну перебування на службі в органах місцевого самоврядування відповідно до статті 18 Закону України "Про службу в органах місцевого самоврядування"[5].

Потребує уваги частина 10 статті 21 Закону України "Про службу в органах місцевого самоврядування", в якій зазначається, що посадовим особам місцевого самоврядування, які працювали на виборних посадах в органах місцевого самоврядування вісім і більше років за наявності відповідного трудового стажу, призначається пенсія відповідно до даного Закону[4]. Але у 1994 році вибори до місцевих рад відбулися в липні, а в 1998 році – у березні. Посадові особи, які обиралися протягом цих двох скликань, працювали на виборних посадах фактично сім з половиною років. Виникає питання, чи будуть вони отримувати пенсію згідно з Законом України "Про службу в органах місцевого самоврядування"? Це питання вже розглядається Комітетом Верховної Ради України з питань державного будівництва та місцевого самоврядування і пропонується замінити слова "вісім років і більше" на слова "протягом двох скликань".

І на завершення можна зазначити, що багато науковців, спеціалістів в галузі місцевого самоврядування вважають доречним подальше законодавче регулювання інституту муніципальної служби, а саме, необхідність розробки та прийняття Кодексу норм поведінки службовців місцевого самоврядування.

Література

1. Стариков Ю.Н. *Службное право.* - М., 1996. - 698с.
2. Конституція України від 28 червня 1996 року.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року.
4. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 року.
5. Методичні рекомендації щодо порядку продовження терміну перебування на службі в органах місцевого самоврядування відповідно до статті 18 Закону України "Про службу в органах місцевого самоврядування" – Лист Головдержслужби від 4 липня 2001 року № 42/3721.

Е.Эсмантович,

*аспірант Гомельського державного
університету імені Франціска Скорины,
республіка Беларусь*

ИЗ ИСТОРИИ КОНСТИТУЦИИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

На территории современной Республики Беларусь существовало несколько конституций. С 1588 года на этой территории действовал Статут Великого Княжества Литовского. Этот документ включал в себя все необходимые атрибуты Конституции и появился задолго до американской Конституции (1787г.), Речи Посполитой (1791г.), французской (1791г.).

В 1918 г. была утверждена временная Конституция Белорусской Народной Республики. Затем была Конституция 1919 года. Она имела некоторые характерные черты: закрепляла власть Советов рабочих, солдатских и крестьянских депутатов; лишала избирательных прав отдельных лиц; носила открыто классовый характер; закрепляла насильственное уничтожение частной собственности, вплоть до принудительного её изъятия.

Следующим этапом развития конституционного законодательства стала Конституция 1927 года. Основной причиной замены Конституции 1919 г. Конституцией 1927 г. явилось образование СССР (1922г.) и принятие Им первой Конституции СССР (1924г.).

Конституция 1927 года сохраняла многие черты, свойственные Конституции 1919 года. – Она по-прежнему оставалась классовым документом, но в значительной степени, смягчались формулировки о насилии, подавлении, она исключала положение о мировой революции. В Конституции отражён факт вхождения Беларуси в состав СССР. В ней закрепляется, что БССР передала Союзу часть полномочий. По Конституции 1927г. избирательных прав лишались лица, использующие наёмный труд с целью обогащения: частные торговцы и посредники, лица, живущие на нетрудовые доходы, служители религиозных культов; было закреплено равноправие белорусского, русского, еврейского языков.

Третьей по счёту Конституцией белорусского государства стала Конституция 1937 года. Она явилась следствием Конституции СССР 1936 года. Основными её элементами являлись: во-первых, то, что страна вступила в новый этап своего развития (построены основы социализма). Основания для такого вывода были разные, в том числе полная ликвидация эксплуататорских классов.

Новым качественным этапом в развитии идей конституционализма стало принятие Конституции БССР 14 апреля 1978 года. Она закрепляла построение развитого социализма в стране; впервые было введено понятие "народ", который является субъектом всей власти в стране; сохранялась классовая ориентированность демократии, которая отныне именовалась "социалистической демократией". Рамки этой демократии были расширены, поскольку в конституции получили закрепление нормы равенства граждан перед законом независимо от происхождения, социального и имущественного положения, языка, отношения к религии, занятий, места жительства. Такой нормы не было в предыдущих конституциях. В Основном Законе закреплялись новые права человека: право на жилище, охрану здоровья. Впервые закреплялось положение, что наиболее важные вопросы государственной жизни могут выноситься на референдум.

В 90-е годы с политической карты мира исчезает такое государство, как Союз Советских Социалистических республик. На его месте появляется 15 независимых государств. Среди равных - Республика Беларусь. Происходят изменения в политической, экономической и социальной жизни общества. Они должны были быть отражены в Конституции нового государства.

Конституция Республики Беларусь вступила в силу, начались реальные перемены. Одной из важнейших стали проведённые на её основе тайные выборы первого Президента страны. Суверенная страна получила и первую по демократической процедуре принятую Конституцию. И оказалось, что этот запас прочности для уверенного движения вперёд недостаточен.

Два с половиной года спустя, к осени 1996 года, до острого политического кризиса развился конфликт двух ветвей власти – парламентской и президентской. Народ решил этот вопрос всенародным референдумом на пользу Президента. Оппозиция потерпела сокрушительное поражение.

Восемь лет страна живёт по Конституции 15 марта 1994 года с поправками и дополнениями, принятыми народом на референдуме 24 ноября 1996 года.

Беларусь имеет всенародно избранного Президента и всенародно узаконенную Конституцию. Конституция (с изменениями и дополнениями) стала рубежом, положившим конец анархии и вседозволенности. Она явилась фундаментом для развития правовой системы нашей страны.

Отличительным признаком прав и свобод, закреплённых в Конституции Республики Беларусь (1994г.), составляет их универсальность.

Во-первых, в Конституции устанавливается вся полнота личных, политических и социально-экономических прав и свобод. Они носят комплексный характер, составляя единую, целостную систему, свойственную правовому демократическому государству.

Во-вторых, права и свободы, закреплённые в Конституции Республики Беларусь, имеют всеобщую субъектность, то есть распространяются на всех и каждого.

Правовое государство исходит из требования обеспечения равноправия, не допуская ни дискриминации, ни преимуществ, привилегий каких-либо групп населения, отдельной личности. Никто не может пользоваться преимуществами и привилегиями, противоречащими закону (ст.23).

В этой связи правовое государство в своей социально-экономической политике осуществляет систему экономических, правовых и организационных мер по утверждению принципа социального равенства. Это выражается в уменьшении дифференциации в доходах различных групп населения (налоговая политика), в обеспечении общедоступности социальных благ для всего населения (здравоохранение, образование, жильё и др.), в оказании материальной помощи, поддержки социально незащищённым группам населения.

В качестве гарантии обеспечения действия права, реализации прав и свобод человека и гражданина рассматривается устройство государственной власти, его конкретное проявление – принцип разделения властей на законодательную, исполнительную и судебную (ст. 3 Конституции).

К гарантии обеспечения прав и свобод граждан в правовом государстве относится принцип независимости судей. Согласно Конституции (ст. 109) “судебная власть в Республике Беларусь принадлежит судам”. Судьи при осуществлении правосудия независимы и подчиняются только закону (ст. 110). В системе защиты прав и законных интересов граждан особая роль принадлежит Конституционному Суду.

В Республике Беларусь имеется законодательная база для функционирования правового государства, которое призвано защищать права и свободы граждан.

Конституция должна решить сложнейшую задачу – помочь вывести страну из кризиса. Она дала огромные полномочия Президенту. Это необходимость сегодняшнего времени – если не будет управляемости в стране, ответственности в государстве, то и ничего не будет. Но экономика во многом определяет и политические отношения. Только сильная власть способна вывести страну из сложившейся ситуации.

В. Якубенко,

*аспірант Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РОЗБУДОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Загальновідомо, що за ст. 1 Конституції, Україна є соціальною державою. Проте, очевидно, що в Основному Законі нашої держави достатньо норм, які поки що залишаються лише добрими намірами законодавців. Будь-яка оцінка Конституції має базуватись також на тому, як її положення реалізуються у суспільних відносинах.

З формальної точки зору, соціальна держава повинна дотримуватись низки міжнародних нормативно-правових актів щодо захисту соціальних та економічних прав. Це, зокрема, Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Європейська Соціальна Хартія 1961 р. (та Додатковий Протокол до неї), Декларація соціального прогресу та розвитку (1969 р.), Конвенція про політику в сфері зайнятості (1964 р.), Конвенція про сприяння зайнятості та захисту від безробіття (1988 р.) тощо.

Навіть побіжне порівняння засвідчує, що в Конституції практично в повному обсязі закріплено систему міжнародно визнаних соціальних прав (де в чому ці права навіть розширені). Європейська комісія “Демократія через право” у 1997 році підкреслила універсальний характер демократичних ознак і процедур, втілених у Конституції України.

Але для соціальної держави важливо не тільки саме дотримання соціальних та економічних прав, а й спосіб, у який це робиться, а також відповідна організація держави та суспільства, взаємини між ними. СРСР проголошував дуже широку мережу соціальних прав, більше того: саме завдяки зусиллям радянської делегації до Загальної декларації прав людини потрапили всі ті соціальні права, які в ній є. Але чому ми не називаємо СРСР соціальною державою? Якщо коротко: ця країна була дуже далекою від принципів соціальної держави. Ось ці принципи: принцип рівних можливостей, принцип людської гідності, принцип соціальної справедливості, принцип солідаризму, принцип субсидіарності, принцип відносної незалежності суспільних відносин. Вони як складові окремих правових норм здійснюють безпосередній вплив на регулювання суспільних відносин. До речі, в Основному Законі ФРН, який вважається класичним з точки зору втілення засад соціальної держави, зазначається, що існують принципи соціальної правової держави, яким має відповідати конституційний лад у землях (ст. 28, абз. 2). Принципи соціальної держави - це “трафарет” для перевірки законодавчих актів та практики правозастосування на предмет їх відповідності канонам соціальної держави.

Україна більше тяжіє до моделі “держави загального добробуту”, тобто насамперед піклується про бідних і соціально незахищених. Такому підходу більше відповідають принципи людської гідності та соціальної справедливості. Принцип людської гідності став знаковим для виникнення феномена соціальної держави, активізації ролі держави у захисті людської гідності – насамперед шляхом забезпечення прожиткового мінімуму, в даному разі він безпосередньо пов’язаний з соціально-економічними правами. Відповідно до принципу соціальної справедливості держава бере на себе обов’язок забезпечувати окремим